

Často kladené otázky - FAQ

EÚ prechádza zo systému, v ktorom sa výrobky štandardne vymieňajú za nové, na systém, v ktorom sú výrobky konštruované s ohľadom na ich opraviteľnosť z právneho, ekonomického aj praktického pohľadu.

Čo táto smernica pokrýva:

- zavádza novú povinnosť výrobcu vykonávať opravy
- zlepšuje prístup, transparentnosť a motiváciu
- začína odkláňať trh od „kultúry jednorazového použitia“

Čo (zatiaľ) nepokrýva:

- nevzťahuje sa na všetky výrobky
- úplne nereguluje ceny opráv
- neodstráni všetky prekážky opráv zo dňa na deň

Rozsah novej povinnosti výrobcov opravovať výrobky

Otázka: Na ktoré výrobky sa vzťahuje?

- práčky
- práčky so sušičkou
- umývačky riadu
- chladničky
- elektronické displeje
- zváracie zariadenia
- vysávače
- telefóny
- tablety
- mobilné telefóny
- servery

Otázka: Nevzťahuje sa to len na obmedzený zoznam výrobkov?

Je pravda, že povinnosť výrobcov opravovať výrobky sa vzťahuje na konkrétne kategórie výrobkov, na ktoré sa už vzťahujú pravidlá EÚ o opraviteľnosti (napríklad smartfóny, práčky a displeje).

Ide však zámerne o prvý krok, a smernica je navrhnutá tak, aby sa v priebehu času tento zoznam rozširoval. Dôležité je, že spotrebitelia majú prvýkrát jasné zákonné právo požadovať od výrobcov opravu v kľúčových odvetviach, kde je predčasná poruchovosť výrobkov najvyššia.

Otázka: Nevytvára táto legislatíva u spotrebiteľov mylnú predstavu, že všetko sa dá opraviť?
Zatiaľ sa smernica nevzťahuje na všetky výrobky, to je potrebné jasne komunikovať. Predstavuje však významný posun od možnosti „jediné východisko vymeniť“ k možnosti „oprava ako reálna možnosť“, ktorú spotrebiteľia v praxi doteraz nemali.

Otázka: Čo keď sa táto smernica nevzťahuje na môj výrobok?

V prípade všetkých výrobkov naďalej platia štandardné spotrebiteľské práva EÚ, najmä dvojročná zákonná záruka. Táto smernica zatiaľ pridáva dodatočné práva len pre určité kategórie výrobkov.

Otázka: Budú batérie naďalej obmedzovať životnosť elektronických výrobkov?

Pravidlá týkajúce sa batérií osobitne upravujú právne predpisy EÚ, a ich spoločným cieľom je zlepšiť trvácnosť výrobkov.

Otázka: Ako to ovplyvní výrobcov mimo EÚ, ktorí predávajú tovar do EÚ (napr. americké alebo čínske značky)?

Ak má výrobca sídlo mimo EÚ, táto povinnosť sa vzťahuje na jeho dovozcov a distribútorov v EÚ.

Predĺženie záruky o 12 mesiacov

Ak sa na váš chybný výrobok stále vzťahuje zákonná dvojročná záruka, môžete si ju predĺžiť o jeden rok, ak sa rozhodnete pre opravu namiesto výmeny. Toto predĺženie sa vzťahuje na všetky druhy výrobkov.

Otázka: Prečo predlžujeme záruku po oprave len o 12 mesiacov? Je to dostatočná motivácia na opravu? Budú predajcovia aj naďalej presadzovať výmenu?

Nové pravidlá presúvajú stimuly smerom k opravám, no skutočný vplyv bude závisieť od ich implementácie, situácie na trhu a správania spotrebiteľov. Spotrebiteľské organizácie už dlho presadzujú dlhšie zákonné záruky, ktoré by lepšie odrážali skutočnú životnosť niektorých trvanlivých výrobkov. Zákonodarcovia sa však zatiaľ nerozhodli takýto krok realizovať.

Náklady pre spotrebiteľov

Hoci za opravu možno budete musieť zaplatiť, môžete očakávať, že cena opravy ostane primeraná.

Otázka: Kto rozhoduje o tom, čo je „primeraná cena“?

Smernica vyžaduje, aby ceny boli primerané vzhľadom na výrobok a opravu, nestanovuje však pevné stropy. To umožňuje flexibilitu v rámci jednotlivých výrobkov a trhov, pričom spotrebiteľské authority a súdy môžu aj neprimerané ceny postihovať.

Otázka: Čo zabráni, aby ceny náhradných dielov neboli vysoké?

Výrobcovia musia poskytovať náhradné diely za primerané ceny, a nesmú používať praktiky, ktoré bránia opravám.

Monitorovanie cien a vynucovanie dodržiavania predpisov však budú mať kľúčový význam a spotrebiteľské organizácie budú zohrávať kľúčovú úlohu pri odhaľovaní ich zneužívania.

Otázka: Nezvýši to náklady na výrobky?

Výrobcom vzniknú náklady najmä na logistiku náhradných dielov a servisné siete. Ale spotrebiteľia už v súčasnosti platia skryté náklady v dôsledku predčasnej výmeny a dlhšia životnosť výrobkov môže celkové náklady znížiť.

Je potrebné dôsledné presadzovanie právnych predpisov, ktoré zabezpečí, že spotrebiteľia budú môcť plne využívať svoje nové práva. EÚ a jej členské štáty musia zabezpečiť, aby sa opravárenské služby nesústredovali len v určitých geografických oblastiach alebo len na určité typy výrobkov, a aby ceny ostali pre spotrebiteľov prijateľné.

Otázka: Čo v prípade, že výrobca nedodrží predpisy?

Vynucovanie sa rieši na vnútroštátnej úrovni prostredníctvom orgánov na ochranu spotrebiteľov a súdov, rovnako ako v prípade iných právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľov. Sankcie a opravné prostriedky budú závisieť od vnútroštátnej transpozície.

Otázka: Je legislatíva dostatočná bez finančných stimulov (napr. poukážok na opravy či zníženia DPH)?

S právnymi predpismi sú spojené aj stimuly. Každý členský štát EÚ musí zaviesť aspoň jedno opatrenie na podporu opráv ako napríklad:

- poukážky na opravy
- fondy na opravy
- podpora alebo vytvorenie miestnych alebo regionálnych online platforiem zameraných na opravy
- organizovanie alebo financovanie vzdelávacích programov zameraných na získanie špeciálnych zručností v oblasti opráv
- daňové úľavy

Otázka: Nebude uplatňovanie v jednotlivých členských štátoch rozdielne?

Takéto riziko existuje. Keďže členské štáty majú určitú flexibilitu, bude nevyhnutné dôsledné a koordinované vynucovanie aj na úrovni EÚ.

Otázka: Budú spotrebiteľia naozaj podávať žaloby kvôli pokazenému hriankovaču alebo telefónu?

Môže to znieť triviálne, no je kľúčové, aby spotrebiteľia hlásili problémy zodpovedným inštitúciám. Spotrebiteľské organizácie budú správne uplatňovanie pravidiel na vnútroštátnej úrovni monitorovať a pomáhať spotrebiteľom pri podávaní prípadných sťažností.

Otázka: Aj keď budú opravy jednoduchšie, zmenia spotrebiteľia svoje návyky, budú skutočne viac opravovať?

Dnes sa mnohí spotrebiteľia pre opravu nerozhodnú, pretože je drahá, komplikovaná alebo nepohodlná. Smernica rieši všetky tieto tri prekážky, no zmena správania si vyžiada čas.

Otázka: Bude platforma pre opravy skutočne fungovať?

Cieľom európskej platformy pre opravy je uľahčiť vyhľadávanie opravárenských služieb a porovnávanie ponúk. Jej účinnosť bude závisieť od použiteľnosti, viditeľnosti a miery využívania.

Otázka: Dostanem náhradné zariadenie, kým je môj telefón alebo spotrebič v oprave?

Nie je to zaručené, vždy to závisí od konkrétneho prípadu a realizovateľnosti.

Otázka: Bude to mať negatívny vplyv na inovácie?

Cieľom nie je spomaliť inovácie, ale zabezpečiť, aby inovácie zahŕňali trvácnosť a opraviteľnosť.

Vplyv na životné prostredie

Otázka: Naozaj sa zníži množstvo odpadu?

Predĺženie životnosti výrobkov je jedným z najúčinnějších spôsobov, ako znížiť spotrebu zdrojov a množstvo elektronického odpadu. Smernica sa zameriava práve na to.

Otázka: Je oprava vždy lepšia ako výmena?

Väčšinou áno, najmä v prípade elektroniky. Výnimkou však môžu byť napríklad veľmi neefektívne, staré spotrebiče.

Otázka: Zastaví to plánované zastarávanie výrobkov?

Obmedzuje ho, no úplne ho neodstraňuje. Okrem smernice o práve na opravu zákaz praktík predčasného zastarávania zavádza aj smernica o posilnení postavenia spotrebiteľov v procese zelenej transformácie, ktorá nadobudne účinnosť 27. septembra 2026.

Právne výzvy

Otázka: Sú výrobcovia povinní opravovať výrobky len vtedy, ak je to „technicky možné“ – nejde o medzeru v právnych predpisoch?

Je potrebné zohľadniť realitu, ale rozhodnutia možno napadnúť, ak sa zneužijú.

Otázka: Čo v praxi vlastne znamená „primeraný čas“ na opravu – dni, týždne, mesiace?

To závisí od výrobku a situácie. Kľúčovou požiadavkou je, aby sa oprava vykonala bez významných ťažkostí pre spotrebiteľa.

Otázka: Mohlo by byť duševné vlastníctvo dôvodom na obmedzenie prístupu k opravám?

Výrobcovia by nemali používať žiadne zmluvné ustanovenia ani hardvérové či softvérové techniky, ktoré by mohli obmedziť alebo znemožniť opravy, ak to nevedia odôvodniť legitímnymi a objektívnymi skutočnosťami (napr. právom duševného vlastníctva).